OZGURKONAKCİ.COM · LOJİSTİK REHBERİ · 01

İlk ihracat ve ithalat: adım adım yol haritası

Yasal kayıttan teslime kadar on adım; her adımda neye karar verilir, rehberin hangi konusu yardımcı olur?

Hazırlayan: Özgür Konakcı · Seviye: Başlangıç · Sürüm: 11 Kasım 2026

Çevrimiçi ve interaktif sürüm: **https://ozgurkonakci.com/rehber/ilk-ihracat-ithalat-yol-haritasi/**

KISA CEVAP

İhracata başlamak için şirket ve vergi kaydı yapılır, gümrük sistemine kaydolunur ve ilgili ihracatçı birliğine üye olunur; Türkiye'de bu üyelik 5910 sayılı Kanun gereği zorunludur. Ardından ürünün GTİP'i ve hedef ülke gereklilikleri belirlenir, teslim şekli (Incoterms) ve ödeme yöntemi sözleşmeye yazılır, taşıma ve sigorta düzenlenir, belgeler hazırlanır ve gümrük beyannamesi bir gümrük müşaviriyle verilir.

Bu rehber kimin için?

İlk kez ihracat veya ithalat yapacak bir şirket, sektöre yeni giren bir çalışan ya da dış ticaret okuyan bir öğrenci için süreç dağınık görünür: gümrük, banka, taşıyıcı, sigorta ve alıcı ülke aynı anda devreye girer. Bu sayfa süreci **on adımda** sıralar ve her adımı, ayrıntısını anlatan rehber konusuna bağlar.

Yol haritası

İhracat

1 Yasal altyapı
Şirket ve vergi kaydı, gümrük sistemine kayıt ve ilgili ihracatçı birliğine üyelik. Türkiye'de ihracatçıların birliğe üyeliği 5910 sayılı Kanun gereği zorunludur.
Dış ticaret ve lojistiğin tarafları →

2 Ürün ve GTİP
Ürünün GTİP'ini belirleyin; alıcı ülkede vergi, kota ve standartları kontrol edin.
GTİP ve gümrük rejimleri →

3 Hedef ülke gereklilikleri
Sertifika, kayıt, ön bildirim ve etiket şartlarını alıcıyla birlikte netleştirin.
Hedef ülke rehberi: ithalat gereklilikleri →

4 **Teslim şekli**
Incoterms kuralını seçin: riskin ve masrafın nerede el değiştireceğini sözleşmeye yazın.
Incoterms® 2020 →

5 **Ödeme şekli**
Peşin, mal mukabili, vesaik mukabili veya akreditif: riskinize göre seçin.
Dış ticarette ödeme yöntemleri ve akreditif →

6 **Taşıma ve navlun**
Mod, ekipman ve navlun teklifini karşılaştırın; ek ücretleri ayrı ayrı okuyun.
Navlun teklifi ve ek ücretler →

7 **Sigorta**
Taşıyıcının sorumluluk sınırlarını görün; değerli yükü sigortalayın.
Taşıyıcının sorumluluğu ve kargo sigortası →

8 **Belgeler ve gümrük**
Ticari fatura, çeki listesi, menşe belgesi ve taşıma belgesi; beyanname gümrük müşaviriyle verilir.
Konşimento (bill of lading) →

9 **Yükleme ve takip**
Doğru yükleme, VGM bildirimi, kesim tarihleri ve varışta teslim.
Konteyner sevkiyat takvimi →

10 **Ödeme ve kapanış**
Bedelin tahsili ve ihracat sonrası işlemler (ör. KDV iadesi).

İthalat

1 **Yasal altyapı**
Şirket ve vergi kaydı ile gümrük sistemine kayıt.

2 **Ürün ve GTİP**
GTİP'e göre vergileri, ek mali yükümlülükleri ve ithalat kısıtlarını kontrol edin.
GTİP ve gümrük rejimleri →

3 **Ürün güvenliği denetimi**
Bazı ürünler gümrükten önce Ticaret Bakanlığı'nın ürün güvenliği ve denetimi (TAREKS) kontrolüne tabidir.

4 **Tedarikçi ve sözleşme**
Teslim şekli, ödeme şekli ve kalite şartlarını yazılı hâle getirin.
Incoterms® 2020 →

5 **Taşıma ve sigorta**
Alış şekline göre navlunu ve sigortayı kimin ödeyeceğini netleştirin.
Taşıyıcının sorumluluğu ve kargo sigortası →

Belge akışı
6 Orijinal konşimento, telex release veya seawaybill: yük varmadan belgeleri hazır edin.
Konşimento (bill of lading) →

Varış ve transit
7 Yük limandan iç gümrüğe taşınacaksa transit rejimi kullanılır.
Transit taşımacılık ve gümrük transiti →

Gümrük beyanı
8 Gümrük müşaviriyle beyanname, vergilerin ödenmesi ve gerekirse muayene.
GTİP ve gümrük rejimleri →

Teslim ve süreler
9 Serbest süre içinde konteyneri çekin ve iade edin; demuraj ve detention'ı izleyin.
Demuraj, detention ve ardiye →

Teslimde kontrol
10 Hasar veya eksik varsa belgeye çekince yazın ve süresi içinde ihbar edin.
Hasar ve claim süreci →

Dört kritik karar

Yol haritasındaki adımların çoğu uygulama işidir. Ancak dört karar, sevkiyatın maliyetini ve riskini baştan belirler:

1. **Teslim şekli (Incoterms):** Navlunu, sigortayı ve gümrük işlemlerini kim üstlenecek; risk nerede geçecek?
2. **Ödeme yöntemi:** Peşin, mal mukabili, vesaik mukabili veya akreditif. Alıcıyı ne kadar tanıdığınız seçiminizi belirler.
3. **Taşıma modu ve ekipman:** Süre, maliyet ve yükün özelliği (hacim, ağırlık, sıcaklık, tehlike sınıfı) birlikte değerlendirilir.
4. **Belge akışı:** Orijinal konşimento, telex release veya seawaybill; ödeme yöntemiyle uyumlu olmalıdır.

Bu dört karar sözleşmeye yazılmadan yola çıkılan sevkiyatlarda sorunlar genellikle varış limanında, en pahalı anda ortaya çıkar.

Belge seti: hangi belge, kimden, ne zaman?

Bir ihracat sevkiyatında belgeler üç gruba ayrılır: satıcının hazırladığı ticari belgeler, taşıyıcının verdiği taşıma belgesi ve menşe, sigorta ya da hedef ülke gibi gerekliliklerden doğan belgeler. Aşağıdaki tablo temel seti özetler; ticari belgelerin tanımları Millî Eğitim Bakanlığı'nın *Lojistik Belgeler* ders materyaline, menşe belgelerine ilişkin bilgiler Ticaret Bakanlığı'nın açıklamalarına dayanır.

Belge	Ne işe yarar?	Kim düzenler?	Ne zaman?
Proforma fatura	Anlaşılan şartları (mal, fiyat, teslim, ödeme) gösteren teklif niteliğinde fatura. Kesin fatura değildir; mali yükümlülük doğurmaz. Akreditifli satışta alıcı, akreditifi açtırmak için bankasına sunar	Satıcı	Sipariş ve sözleşme aşamasında
Ticari fatura	Malın tanımı, miktarı, birim ve toplam fiyatı, teslim şekli, ödeme şekli ve menşei. Gümrük kıymeti ve vergiler bu belgeden yola çıkar	Satıcı	Sevkiyatta
Çeki listesi (packing list)	Her kolinin içeriği, koli sayısı ve tipi, brüt ve net ağırlık, hacim, marka ve numaralar, varsa konteyner numarası. Mal ambalaj açılmadan kontrol edilebilir	Satıcı	Sevkiyatta, faturayla birlikte
Taşıma belgesi	Konşimento, seawaybill, AWB, CMR veya CIM senedi	Taşıyıcı veya forwarder	Yükleme sırasında ya da sonrasında
Menşe ve dolaşım belgeleri	Menşe şahadetnamesi tercihli olmayan menşei gösterir; EUR.1 tercihli menşe belgesidir; A.TR menşe değil serbest dolaşım belgesidir	Menşe şahadetnamesi yetkili makamlarca onaylanır; EUR.1'i ihracatçı doldurur, odalar kontrol eder, gümrük vize eder; A.TR gümrük idaresince ya da yetki verdiği kuruluşlarca düzenlenir	Sevkiyattan önce
Sigorta poliçesi veya sertifikası	CIF ve CIP'te satıcı için zorunlu; diğer kurallarda riski taşıyanın tercihi	Sigorta şirketi	Mal yola çıkmadan önce
Gümrük beyannamesi	İhracatın resmî beyanı	Çoğunlukla ihracatçı adına gümrük müşaviri	Malın gümrükten çıkışından önce
Hedef ülkenin istediği belgeler	Sağlık veya bitki sağlığı sertifikası, uygunluk belgesi, helal sertifikası gibi	İlgili resmî kurum veya akredite kuruluş	Ülkeye ve ürüne göre

Pratik kural: Proforma, ticari fatura, çeki listesi ve taşıma belgesindeki mal tanımı, koli sayısı ve ağırlıklar birbirini tutmalıdır. Akreditifli satışta bu uyum, ödemenin alınıp alınamayacağını belirler.

Ayrıntılar için: taşıma belgelerinin farkları **Taşıma belgeleri karşılaştırması: konşimento, seawaybill, AWB, CMR ve CIM**; menşe ve dolaşım belgeleri **GTİP ve gümrük rejimleri**; akreditifte belge uyumu **Dış ticarette ödeme yöntemleri ve akreditif**; hedef ülke belgeleri **Hedef ülke rehberi: ithalat gereklilikleri**.

Kimlerle çalışacaksınız?

- **Gümrük müşaviri:** Beyannameyi verir, gümrük işlemlerini yürütür.
- **Forwarder:** Taşımayı organize eder, navlun teklifi verir, belgeleri hazırlar.
- **Banka:** Ödeme, akreditif veya teminat işlemlerini yürütür.
- **Sigorta şirketi veya acentesi:** Kargo sigortasını düzenler.
- **İhracatçı birliği:** İhracat kaydı, istatistik ve destek programları.

Tarafların rollerini ayrıntılı olarak dış ticaret ve lojistik tarafları konusunda bulabilirsiniz.

Kendinizi test edin

1. Türkiye'de ihracat yapabilmek için hangi kuruluşa üyelik zorunludur? *(Cevap: İlgili ihracatçı birliği.)*
2. Sevkiyatın maliyetini ve riskini baştan belirleyen dört karar nedir? *(Cevap: Teslim şekli, ödeme yöntemi, taşıma modu ve belge akışı.)*
3. İthalatta bazı ürünler gümrükten önce hangi denetime tabidir? *(Cevap: Ticaret Bakanlığı'nın ürün güvenliği ve denetimi, TAREKS.)*

Sık sorulan sorular

İhracat yapmak için ihracatçı birliğine üye olmak zorunlu mu?
Evet. 5910 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre ihracatçıların ilgili ihracatçı birliğine üye olmaları zorunludur.

İlk ihracatta en sık yapılan hata nedir?
Teslim şeklini ve ödeme yöntemini netleştirmeden yola çıkmak. Riskin ve masrafların nerede el değiştirdiği (Incoterms) ve ödemenin nasıl güvenceye alındığı sözleşmede açıkça yazılmalıdır.

İthalatta gümrükten önce denetim gerekir mi?
Bazı ürünler, gümrük işleminden önce Ticaret Bakanlığı'nın ürün güvenliği ve denetimi (TAREKS) kontrolüne tabidir. Ürünün kapsamda olup olmadığı GTİP'e göre ilgili tebliğlerden kontrol edilmelidir.

KAYNAKLAR

5910 sayılı Kanun, md. 4: ihracatçı birliğine üyelik zorunluluğu (Alomaliye) — https://alomaliye.com/2009/07/03/5910-sayili-kanun-turkiye-ihracatcilar/
Bolu TSO — KOBİ'lerin Dış Ticaret El Kitabı (2014): ihracat ve ithalat adımları — https://www.bolutso.org.tr/dacegug/2023/07/2015_003_KOBilerinDisTicaretElKitabi_20150112_01.pdf
T.C. Ticaret Bakanlığı — 2025/28 sayılı Ürün Güvenliği ve Denetimi Tebliği uygulama rehberi — https://ugdgm.ticaret.gov.tr/data/68a72a9f13b87614b407cdb2/2025-28 Sayılı ÜGD Tebliği Uygulama Rehberi-29.08.pdf
T.C. Millî Eğitim Bakanlığı — Lojistik Belgeler, 11. sınıf ders materyali (proforma fatura, ticari fatura, çeki listesi) — https://meslek.meb.gov.tr/upload/dersmateryali/pdf/UH2024LB1115.pdf
T.C. Ticaret Bakanlığı — Menşe sıkça sorulan sorular (menşe şahadetnamesi, EUR.1, A.TR) — https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri/sikca-sorulan-sorular/ticari/mense

Bu rehber eğitim amaçlıdır ve yazarın kişisel görüşlerini yansıtır; çalıştığı ya da daha önce çalıştığı kurumların görüşü değildir. Sözleşme, gümrük ve finans kararlarında güncel resmî kaynaklara ve uzmanlara başvurun. Incoterms® Uluslararası Ticaret Odası'nın (ICC) tescilli markasıdır.

© 2026 Özgür Konakcı · ozgurkonakci.com. Bu belge, kaynak (ozgurkonakci.com) gösterilerek eğitim amaçlı paylaşılabilir ve çoğaltılabilir; ticari amaçla kullanılamaz.